

Apșa de Mijloc - străveche localitate românească la 600 de ani de atestare documentară

Ion M. Botoș,
*Președinte al Uniunii Regionale a românilor
din Transcarpatia "Dacia"
Apșa de Jos*

Apșa de Mijloc (Kezepsa - Apșa mediocre, Kezepsewapsa, Středni Apša, Közepapsa, Strednea Apșa, Strednee Vodeanoe - după anul 1948) este una dintre străvechile localități românești din dreapta Tisei atestată documentar la 7 decembrie 1406 când este făcută donație nobilului Ioan fiul lui Vlad, Vanna, fiul lui Vancia și Vancia, fiul lui Slav, peste moșiile Apșa de Sus, Apșa de Mijloc și partea a treia a Apșei de Jos. Casele au fost și sunt din vechime și de mulți ani în posesia pacinică a nobililor numiți, dar liberilor lor privilegiale, între altele și donațiunile regelui Lodovic, s-au nimicit împreună cu casele lor, predate și arse cu ocazia invaziei moldovenilor, precum adevărate liberile celor cinci oppide zegești, vecinii cu dânșii¹.

La 6 aprilie 1407 Apșa de Mijloc este din nou amintită ca donație nouă pentru nobilii Mihail, fiul lui Opriș, și Mihail fiul lui Luca, din Apșa² De aici își au origine nobilii familiile: Dan, Mihalyi, Kuzău, Ivacsuk, Șimon Popșa, Kozup, Wlad, Opriș, Ioaniș, Borka, Filip și Plantiș. Familia Mihalyi de Apșa a dat poporului român un mare număr de bărbați politici și oameni de vază.

În 3 noiembrie 1428 conform Fassiuinei perennale prin care Ioan Hwzyw, fiul lui Wlad din Apșa de Mijloc, din iubire frățească cedează consăngeanului său, lui Ioan, fiul papei Balatha, partea sa din Apșa de Mijloc, adică jumătatea unei 1/3 parte de sesiune, în care locuiește numitul Ioan, fiul lui Balatha³. Numele Balatha este întâlnit în documentele lui Alexandru, voievodul Moldovei, din anul 1431, la 1445 la Apșa de Mijloc se consemnează ca preoți popa Costa și popa Balatha (Românul)⁴.

La 10 iunie 1456 Apșa de Mijloc este amintită ca moșie a lui Toma și Ioan, fiii lui Ioan Mozyw, a lui Pop Costa și Dănilă din Apșa

¹ Ioan Mihalyi de Apșa: *"Diplome Mamarmureșene din secolele XIV și XV"*. Ediția a II-a, Editura Dragoș vodă, Cluj-Napoca, 2000, p.143, D.-81;

² Ibidem p 147, D - 83

³ Ibidem, p. 273, D 159

⁴ Ion M. Botoș, *"Românii din Transcarpatia"*, Editura Macarie, Târgoviște, 2003 p.

de Mijloc, a lui Blasiu Iacobu și Iuga din Apșa de Jos și la mandatul regelui Ladislau V se face reambularea metalelor peste hotarele posesiunilor Apșa de Mijloc și Apșa de Jos¹

De la Daniel se trage familia nobilă Dan din Apșa, de la Apșa de Mijloc și-au produs nobilitatea în anul 1752 familiile : Mihalyi (1407), Vlad (1407), Șimon (1406), Pap(1456), Ivanciuc (1407), Popelean, Vultur și Cozub; în anii 1763 - 1768 familiile Cozma (1506), Dan (1407), Marina (1589), Kuzeu (1406), Opriș alias Lazăr

În 8 septembrie 1458 regele Matei Corvin prin mandat introduce pe Sandrin, Ioan și Ioan, fiii lui Crăciun din Apșa de Mijloc, și a doamnelor nobile Maria, soția lui Michail și Magdalena în partea nouă a moșiei Uglea și în Curia nobiliară de acolo. Introducerea se face fără contraziceri²

La 10 august 1484 Apșa de Mijloc este moșia doamnei Veronica lui Lazăr cu fiul ei Mihail și...³

La Apșa de Mijloc se află una din vechile biserici de lemn construită în stil gotic la 1428, s-au găsit multe informații în cărțile bisericești: "această sfântă carte (Antologhion) am cumpărat ieu Vultur Marica, preuoteasă a lui pope Vasile... în Apșa de Mijloc pentru sufletul viilor și morților... 1747". "Pe un Pentecostarian din Blaj, 1768: "Dăm înștiințare tuturor boierilor din Apșa de Mijloc, cum că ieu Kuzău Gheorghe am cumpăratu sotume Axene această carte anume Penticostar drept 10 florinți pentru sănătatea mea și a soțului meu și pentru iertarea păcatelor noastre... Anul Domnului 1790⁴ ..."

Prima informație despre existența școlii cu predare în limba română o avem la 1789, când preotul Ladislau Iodi a înaintat Congregației nobiliar Comitatului Maramureș tabelul cu copiii apți pentru a urma școala trivială. Apșa de Mijloc avea: 62 băieți și 52 fete, în total 116 copii⁵.

Între anii 1440 - 1514 la Apșa de Mijloc (Kewzepapsa)găsim 15 familii nobile⁶. Tot între anii 1749 - 1769 în urma cercetării calității de nobil în Comitatul Marmureș la Apșa de Mijloc sunt consemnate

¹ Ioan Mihalyi de Apșa "*Diplome Maramureșene din secolele XIV și XV*", Ediția a II-a, Editura Dragoș Vodă, Cluj - Napoca, 2000, p. 889, D.229

² Ibidem, p.419, D. 245

³ Ibidem, p. 504, D - 325

⁴ "*Maramureș Vatră de istorie milenară* " 28 iunie - 2 iulie 1998,, Editura "Dragoș Vodă", Cluj - Napoca, p. 522

⁵ Ibidem, p. 518

⁶ Ioan Drăgan: "*Nobilimea Românească din Transilvania între anii 1440 - 1514*", Editura societății culturale PRO Maramureș, "Dragoș - Vodă", Cluj - Napoca, 2003

famiiliile nobile: Ivanciuc, Cozup, Creț. Mihalyi, Șiman, Kuzău, Pop, pepelean, Vlad¹.

În anul 1805 Apșa de Mijloc o găsim cu două biserici, cu preoți și cu populație în creștere².

<i>Numele și prenumele parohului</i>	<i>Numărul credincioșilor greco - catolici</i>	<i>Familii formate noi</i>	<i>Nou născuți</i>	<i>Preoți</i>
Mihai Vultur	715	7	28	24
Mihai Vlad	686	3	29	19

În anul 1862 s-au făcut Conscriptiunile familiilor nobile de Ion Cavaler de Pușcariu, printre marele număr de familii nobile maramureșene, găsim localitatea Apșa de Mijloc făcând parte din "Maramureșul nobil"³.

La 1825 Apșa de Mijloc Ioseni era parohie antică cu biserica hramul Sf. Nicolae - paroh Dumitru Vultur la 880 suflete, iar Suseni tot parohie veche cu hramul Sf. Nicolae cu 800 suflete de limbă valahică.

În 1851 Apșa de Mijloc avea 1765 greco-catolici, 46 evrei, două parohii.

În 1867 Apșa de Mijloc avea biserică, hram Sf. Nicolae din lemn, Ioseni, matricolă din 1785, școala de piatră la 121 școlari cu paroh Vasile Lazăr de Purcăreț, iar docent (învățător), Leon Ionașcu cu 1305 suflete. În Susani era biserică de lemn cu hramul Sf. Nicolae zidită în 1428, matricole din 1857, școlari la zi 65, administrator parochial Ioan Ivașcu, cantor Ștefan Marina.

În matre 889 greco-catolici 204, evrei 1112, iar în filia Dobric total 110, greco-catolici 999, în Susani - casă școlară de piatră la 90 școlari, 18 de repetiție, docinte - Ioan Ghiban.

În biserica Susani se află și steagul sub care au luptat apșenii sub Francisc Rakoczy în 1704, găurit de gloanțe care era purtat la festivități, având inscripția "Pro libertate"⁴

¹ Ioody Pal "Cercetarea calității de nobil în comitatul Maramureș, anii 1749 - 1769", Editura Societății Culturale PRO Maramureș "Dragoș Vodă", Cluj - Napoca, 2003.

² Ion M. Botoș: "Românii din Transcarpatia", Editura Macarie Târgoviște, 2003, p.16

³ Dr. Victor Baran de COROIANU, "Familii nobile din Transilvania", Editura Gutinul, Baia Mare, 2001, p. 27, 40

⁴ "Maramureș Vatră de istorie milenară" 28 iunie - 2 iulie 1998,, Editura "Dragoș Vodă", Cluj - Napoca, p. 522

De-o lature era închipuit un călăreț, înaintea semiluna între 17-04. Pe margine erau ciucuri roș, alb, verde. De ceia lature două flori roșii - galbene¹.

La 1913 în beneficiar inferior era preot Mihail Popp, coratori: I. Marina. P. Bell, I. Moiş, Ilie Mihalyi, G. Şteţ.

În beneficiar superior preot era: Vasile Ciora, coratori: I. Moiş, M. Ionaş, G. Dan, I. Dan, M. Dan a lui Ilie și G. Marina.

Numărul locuitorilor, după conscrierea oficioasă din 1910 a fost 3719 dintre care 3222 gr - catolici iar români 3196, dintre care 12 sunt Ruteni, 14 Maghiari, israeliți au fost 489, a scrie și a citi știau 127 de persoane din aproape 4000 locuitori.

Ungurește 96, locuiau în 861 case, dintre care în afară de 5, toate erau de lemn. Hotarul comunei era de 6255 jugh. cat.

Unii dintre locuitori erau plutași-bocorași. Bocorele plăteau și până în Bulgaria, unul dintre cei mai bogați era Ioan Marina având avere de 200 000 car. El purta steagul lui Racoczy la festivități².

În anul 1914, la începutul primului război mondial - mulți români din dreapta Tisei au fost mobilizați în armata maghiară, luptând pe câmpurile de luptă în Serbia și în Italia așa își amintea Mihai Dan a lui Ilie³ - participant la Marea Unire de la 1 Decembrie 1918 la Alba Iulia, care la cuvintele episcopului dr. Miron Cristea al Caransebeșului spuse pe câmpul lui Horea: "Până la Tisa", a strigat împreună cu Ilie Filip "Vai domnule episcop, dar pe noi, cei de peste Tisa cui ne lăsați? " la care, episcopul ar fi răspuns: "Vom avea grijă și de voi!"⁴ ...

Românii nu au avut de ales, ei au înțeles că numai singuri trebuie să-și apere interesele lor și cu multă durere sufletească o fac de acum zeci de ani la rând și așa vor face și în viitor, necătând la toate schimbările politice care se petrec în Europa, sămânța semănată cu mii de ani în urmă nu dispăre, ea se selectează trecând la noi și în forme superioare.

În anii douăzeci ai sec XX la Apșa de Mijloc locuiau 3541 de locuitori, dintre care 45% bărbați și 55% femei. Din toată populația 92% erau greco-catolici, 8% evrei, în sat era școală românească 1500 de școlari cu 1-2 clase.

Ocupația principală a populației era agricultura, tăierea și prelucrarea lemnului.

¹ Dr. Vasile Moldovan "Vizitație canonică în Maramureș 27 iunie-24 iulie 1913", p 227

² Ibidem p.230

³ Mihai Dan a lui Ilie "Istoria Apșei de Mijloc", "Limba română", Nr. 3-5 2000, Anul X, Chișinău, p. 193

⁴ Ion M.Botoș: "Românii din Transcarpatia", Editura Macarie Târgoviște, 2003, p.23

În comună erau 1250 de animale cornute, 300 de cai, 500 porci, 1000 de capre și oi, mălai creștea pe 1300 ha, roada la 1 ha era de 5 tone.

În comună era poștă, jandarmerie, doi preoți, staroste¹. Din anul 1923 și până în anul 1927 primar la sat a fost Dan Mihai a lui Ilie².

În anii 1929-1933 toată Transcarpatia a fost cuprinsă de o mare foamete și boli infecțioase, oamenii au început să părăsească locurile natale. Statistica cehoslovacă ne informează că din 1924 - 1934 au părăsit Transcarpatia peste 16747 oameni, printre care au fost și mulți și de la Apșa de Mijloc. s.a.m.d.

Dar românii care au emigrat departe de casă nu au găsit o viață fericită, își amintea Ion I. Pop - miner în minele din Belgia.

Foametea, bolile atacau în primul rand copiii, erau cazuri în care câți copii se nășteau toți mureau. În raportul notarului de la Apșa de Mijloc pe anul 1928 informează că în comună, pe parcursul a trei luni, s-au născut 22 copii și toți au murit. Dominau bolile venerice, tifosul, tuberculoza, care nu se puteau trata, tratarea în spitale nu era posibilă pentru oamenii de la sat, și o noapte în staționare costa 25 de coroane, plata la un muncitor într-o săptămână, și la țărani în trei³.

Oamenii de la Apșa de Mijloc alături de poporul rusin în februarie 1939 participă activ la alegerile parlamentare din Ucraina Carpatică, numit "Șoimul Ucrainei Carpatice".

Dintre 2066 de alegători au votat pentru "Șoim" 1926, împotriva 86, susținând "Șoimul" cu 93%⁴.

Nu s-au bucurat de rezultatele alegerilor nici rusinii, nici românii. În martie 1939 Transcarpatia a fost ocupată de Ungaria horthystă care a stabilit un regim și mai crunt care a durat până în octombrie 1944

În 18 octombrie 1944 Apșa de Mijloc a fost ocupată de armata sovietică, unde a fost format comitetul popular în frunte cu Nuțu Gheorghe Muzo, el a fost "ales" ca delegat la I-ul Congres al comitetelor populare, care a primit Manifestul de unire al TRANSCARPATIEI cu UCRAINA Sovietică - 26 noiembrie 1944⁵.

Ca peste tot comuniștii susținuți de armată au început cu naționalizarea pământului și pregătirea de colectivizare.

¹ Constantin M. Beskid "Marmaros" 1919-1929, TISKEM STATNI TISKÁRNY V UŽHORODNĚ

² Mihai Dan a lui Ilie "Istoria Apșei de Mijloc", "Limba română", Nr. 3-5 2000, Anul X, Chișinău, p. 194

³ B. Savcuc, I. Marinescu "Bună ziua!", Editura "Carpatha", Ujgorod, 1965, p 23

⁴ Ion M. Botoș: "Românii din Transcarpatia", Editura Macarie Târgoviște, 2003, p.29

⁵ B. Savcuc, I. Marinescu "Bună ziua!", Editura "Carpatha", Ujgorod, 1965, p 23

În anul 1948 în Apșa de Mijloc a fost înființat colhozul în numele lui Idanov cu 29 de gospodării a fost aleasă conducerea din 5 persoane¹, dar tot în acest an a fost schimbată denumirea comunei în SEREdne Vodeane, ceea ce nu avea nimic în comun cu SEREdnea Apșa - Apșa de Mijloc.

Apșenii nu doreau să intre în colhoz, au început să lupte prin diferite metode, practice în toate comunele românești au fost organizate detașamente care luptau împotriva sistemului sovietic - la Apșa de Mijloc Dumitru Fărinescu a condus grupul care lupta împotriva sovieticilor. A fost împușcat în Preluca Vinului de trădători.

În martie 1949 a ajuns în păduri, iar familia domnului Gheorghe Muzo, ca să nu ajungă în mâinile "KGB"-ului s-a îndepărtat de comuna natală, unde s-a întâlnit cu frații Gh. și Dumitru Pomaniuc din satul Vodița care aveau legături cu reprezentanții UPA (PRICARPATIA).

În rândurile UPA Gheorghe Muza a luptat împotriva bolșevicilor mai mult pe teritoriul PRICARPATIEI având pseudonimul "Bubi", alături de alți ucrainieni. În decembrie 1951 a fost arestat și deportat în lagărele de concentrare la 25 ani și 5 ani în sâlcă fără nici un drept².

Apșenii rămași acasă tot nu s-au împăcat cu colectivizarea, bolșevicii confiscând animalele de la țărani, le concentrău la ferma centrală, la mulți țărani le luau tot, situația era foarte grea, urmele războiului și a foametei din anul 1946 încă miroseau peste tot.

Și la ferma centrală era un evreu pe nume loasál, oamenii au crezut că dacă l-ar omorî pe loasál și-ar recăpăta animalele înapoi, a fost organizată răzburarea, noaptea "Bibalu" a aruncat o grenadă în casa lui loasál, au murit loasál, soția însărcinată și o fetiță, a rămas în viață un copil.

"Bibalu" a fost împușcat la Biserica Albă în locul numit Lăgușita de bolșevici.

Răzburarea a adus numai necaz și jale, au fost arestați și duși în Siberia: Mihai a lui Ionaș, Ion a Lupe, Vasalie a Lupe, Mihai a Domnului, Nuțu lui Mihai a Domnului, Ciubalău, Ionaș a Cârznicului, Gheorghe a Cârznicului, Mihai Andraș, Mihai a lu Nuțu, Iona a Teciuului, Cotobrilă, Ion Chile, Ion a lui Caita³.

Dar....oamenii nu au rezistat, sistemul sovietic prin cele mai brutale metode întârea colectivizarea.

¹ Ibidem, p.30

² Vasile Marina "Satele românești din Zakarpatia în procesul de sovietizare", Sovietizarea nord-vestului României (1944 - 1950), Editura Muzeului Sătmărean, Satu-Mare - 1996, p. 218

³ Informator: Gheorghe D. Marina, 68 ani, Apșa de mijloc, 19. 07. 2002 (APB - 2 p.95)

În martie 1950 la Apșa de Mijloc din 1118 gospodării au intrat în colhoz doar 206, adică numai 10% din numărul total al populației și 50% din deputații locali, la sesiunea de deputați. Din 8 mai 1950 președintele se plângea că la toate acțiunile organizate de sovietul local participă numai deputații membri ai colhozului, s-a luat hotărârea conform căreia deputaților și țăranilor necolhoznici li se interzicea pașterea animalelor pe imașurile și munții satului¹.

Dacă la 1 ianuarie 1950 în colhoz se numărau 95 de gospodării, la aceeași dată 1951 erau 919 gospodării cu populația de 1123 oameni.

Sistemul sovietic a reușit... Colectivizarea a fost introdusă în viața apșenilor, oamenii au început ca să se împace, dar mulți visând că va veni sfârșitul de care au putut să se bucure.

Învățământul în anii 1946/ 47 era prezentat cu școală primară la Apșa de Mijloc la 423 de copii, director Alexandru I. Marina², feciorul lui Ioan Marina care avea avere la 200 000 car. (1913), el purta steagul lui Rakoczy la festivități.

Pe steag de-a lature era chipul unui călăreț, înainte semiluna între 17-04. Pe margini erau ciucuri roșii, albi, verzi. De ceie lature, două flori roșii - galbene, steagul, flamura era tăiată de la jumătate și se sfârșea în două capete înguste, era găurit în unele laturi de gloanțe.

Pe steag era scris: "PRO Libertate..."³

Școala primară la Apșa de Mijloc 1946/47

Nr. crt.	Clasa	Numărul de elevi	Învățător
1	a - I-a A	45	Gheorghe I. Tâplea
2	1 ⁵	45	Maria D. Pop
3	a I-a B	45	E.K. Bartal
4	1 ⁵	45	E.M. Marina
5	a II-a A	45	Ion. D. Șimon
6	a II-a B	28	Ion. M. Popșa
7	a III-a	27	E.K. Tâplea
8	a IV-a	34	Marta M. Marina
9	I Dobric	35	Vasile Pop
10	II Dobric	38	Mihai Volos
11	Cuha	36	Ion M. Denghe

¹ APB - 8, p. 204 - 205

² B. Savcuc, I. Marinescu "Bună ziua!", Editura "Carpatha", Ujgorod, 1965, p 38

³ Istoria garadov: sel Ucranscail SSR, Zakarpatsca. Obl, Kiev-1982

În toamna anului 1963 în Apșa de Mijloc a fost constituită școala nouă la 500 elevi, în școala munceau 20 de învățători cu studii superioare, sunt în sat și două școli primare, iar în fiecărele cătun școală de 8 ani.

În comună era club, bibliotecă cu 10 000 de cărți în limba română, rusă și ucraineană, spital de sector în frunte cu Lidia I. Pop.

Dacă comuniștii s-au stărnit să arate că mulțumită colhozului a sporit starea materială a apșenilor, adică în perioada până în 1973 la Apșa de Mijloc au fost construite peste 600 de case noi și au greșit, iar bunăstarea apșenilor a crescut doar mulțumită oamenilor care s-au deplasat departe de locurile natale în pădurile siberiene la construcții și tăierea și prelucrarea lemnului unde au fost câștigați bani și aduși în Apșa de Mijloc și investiți în capitalul privat.

La sfârșitul anului 1982 la Apșa de Mijloc lucrau 4837 de locuitori, în comună era școală medie, școală de 8 ani și două școli primare la 1430 elevi, casă de cultură la 250 locuri, două biblioteci cu un fond de 10.9 mii cărți, ambulatoriu cu 14 lucrători medicali dintre care 4 medici, farmacie, 8 magazine, 4 întreprinderi cu alimentare publică, casă de economii, poștă.

Conform recensământului din 1989 la Apșa de Mijloc locuiau 6237 de oameni, după recensământul petrecut în 5-14 decembrie 2001 Apșa de Mijloc are o populație de 6795, dintre care 3347 bărbați și 3448 femei¹.

La 01.01.04 Apșa de Mijloc are 6801 locuitori - români, 2419 gospodării, pământ arabil 2295 ha., ogoare 337,7 ha., argilă-1,57 ha, în localitate este poștă, stație telefonică la 200 numere. Gospodăria agricolă este prezentată prin 8 gospodării dintre care 7 gospodării fermiere.

Târguiala este prezentată prin 25 de magazine, dintre care 19 magazine private și 6 întreprinderi de tip restaurant, tot private.

În anul 2004 s-au născut 71 de persoane, au murit 53.

În comună este școala medie de gr. I-III, școală medie gr I-II în satul Dobric, în total 1800 elevi și 75 învățători, la fiecare școală funcționează câte o bibliotecă școlară.

Apșa de Mijloc are grădiniță de copii, spital de sector cu 10 paturi, ambulatorie cu 32 lucrători medicali, 3 farmacii.

În comună este casă de cultură, dar nu funcționează; comuna deține și o bibliotecă în incinta primăriei. În sat funcționează două parohii greco-catolice, parohia Nuțu Dan, ortodoxă paroh Gheorghe Alb și Organizația Martorilor lui Iehova.

Primar la comună este Nuțu I. Șiman.

¹ Ion M. Botoș: "Românii din Transcarpatia", Editura Macarie Târgoviște, 2003, pp.40-41

Secretar: Elena I. Vlad.

Corpusul de deputat: 25

Deputați raionali: - Rahov: - Ioan N. Marina

- Nuțu M. Mihalyi

- Mihai M. Vlad

La Apșa de Mijloc activează două partide politice: PSDU (u) - 106 persoane (Partidul Social Democrat Unit) și PCU – 7 persoane (Partidul Comunist)¹

Apșe de Jos

01.01.2004

Pesonalități ilustre din Apșa de Mijloc.

- Alexandru Iazăr de Purcăreț: n. 1806, din 1847-1868 paroh - protopop al Sighetului, m. 1868
- Susana Mihalyi de Apșa: Soția preotului Alexandru Lazăr de Purcăreț, mătușa Mitropolitului Victor și a academicianului Ioan Mihalyi de Apșa, străbunica lui Ilie Lazăr - eroul național al Maramureșului,
- Ioan Mihalyi de Apșa - n. 1783, preot, asesor a conzistorului episcopesc de la Ungvar, bunicul lui Ioan și Victor Mihalyi de Apșa.
- Dr. Ioan Mihalyi de Apșa. Autorul lucrării "Diplome maramureșene din sec XIV XV Sighet", 1900
- Dr. Victor Mihalyi de Apșa - mitropolitul Greco-catolic de Alba Iulia și Făgăraș, m. 1917
- Vasile Lazăr - n. 1836, prim-președinte al tribunalului Sighet
- Andrei Lazăr - n.1859 - tatăl lui Ilie Lazăr
- Vasile Pop (1886-1933), paroh în Apșa de Mijloc (1926-1933)
- Mihai Pop (1845 - 1929) paroh în Apșa de Mijloc din 1903 moșul lui Mihai Pop - regele folclorului românesc
- MIHAI Ilieș Dan a lui Dumnezeu (1884-1968, 2 mai) delegat din partea românilor din dreapta Tisei la Marea Unire - 1918
- Alexandru I. Marina (1912-1992) doctor în filologie, director de școală
- Ion Moiş, n. 1933, doctor în medicină, șeful secției de neurochirurgie, spitalul republican R..Moldova.
- Vasalie Marina, doctor, profesor universitar, șef de catedră, Institutul de Politehnică, R. Moldova.
- Elena Golovenova, dr. în filologie română, Universitatea din Ismail, Ucraina,
- Ion Marinescu - doctor în istorie, profesor universitar Moscova

¹ Anceta localității Apșa de Mijloc pe anul 2004

- Vasile Dan - doctor în medicină, profesor universitar Moscova
- Mihai Pop, dr în științe economice, Ministrul de Finanțe al Moldovei
- Nuțu D. Mihalyi - doctor în medicină, R Moldova
- Liviu Marina - doctor în medicină, neurochirurg, R. Moldova
- Simion I. Marina - Moscova, Institutul Central de medicină al Armatei
- Ion Popșa, Kiev, aviaconstructor
- Ion. U. Pop - viceministru, R. Moldova (construcții)
- Nuțu Șiman - doctor în medicină, profesor universitar, institutul de Medicină din Chișinău, Endocrinolog
- Ion V. Marina - doctor în medicină, profesor universitar, Institutul de Medicină din Chișinău, oncolog
- Dumitru Gh. Șiman - profesor universitar, or. Tiraspol
- Lucian I. Marina - doctor în medicină, or. Bălți
- Ion M. Vlad - doctor în medicină, or. Chișinău
- Seghei I. Marina - doctor în medicină, or. Chișinău